HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

13 octombrie 2011 *

În cauza C-139/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos), prin decizia din 12 martie 2010, primită de Curte la 17 martie 2010, în procedura

Prism Investments BV

împotriva

Jaap Anne van der Meer, în calitate de lichidator al Arilco Holland BV,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnii K. Schiemann, L. Bay Larsen, doamna C. Toader (raportor) și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

* Limba de procedură: olandeza.

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 10 februarie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul van der Meer, în calitate de lichidator al Arilco Holland BV, de J. A. M. A. Sluysmans, advocaat;

— pentru guvernul olandez, de doamnele C. M. Wissels, B. Koopman și M. Noort, în calitate de agenți;

— pentru guvernul belgian, de domnul J.-C. Halleux, în calitate de agent;

— pentru guvernul ceh, de domnii M. Smolek și J. Vláčil, în calitate de agenți;

— pentru guvernul german, de domnul T. Henze și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru guvernul suedez, de doamnele A. Falk și K. Petkovska, în calitate de agenți;

— pentru guvernul Regatului Unit, de domnul L. Seeboruth, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de domnii M. Wilderspin și R. Troosters, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 iunie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 45 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Prism Investments BV (denumită în continuare „Prism Investments"), societate de drept olandez, pe de o parte, și domnul van der Meer, în calitate de lichidator al Arilco Holland BV (denumită în continuare „Arilco Holland"), filială olandeză a societății de drept belgian Arilco Opportune NV (denumită în continuare „Arilco Opportune"), pe de altă parte, având ca obiect executarea în Țările de Jos a unei hotărâri de obligare la plata unei sume de bani pronunțate de o instanță belgiană.

Cadrul juridic

3 Considerentele (16) și (17) ale Regulamentului nr. 44/2001 au următorul cuprins:

„(16) Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivel comunitar justifică recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură.

(17) În virtutea aceluiași principiu al încrederii reciproce, procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un stat membru devine executorie în alt stat membru trebuie să fie eficientă și rapidă. În acest sens, hotărârea de încuviințare a executării unei hotărâri trebuie să fie făcută practic automat în urma unor verificări pur formale ale documentelor furnizate, fără ca instanța să aibă posibilitatea de a invoca din oficiu unul dintre motivele de neexecutare prevăzute în prezentul regulament."

4 Capitolul III din Regulamentul nr. 44/2001, care cuprinde articolele 32-56, conține normele privind recunoașterea și executarea în alte state membre a unor decizii pronunțate într-un stat membru.

5 Articolul 34 din acest regulament prevede:

„O hotărâre nu este recunoscută:

1. dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;

2. dacă actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat pârâtului care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră care să-i permită acestuia să-și pregătească apărarea, dacă pârâtul nu a introdus o acțiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă;

3. dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată într-un litigiu între aceleași părți în statul membru solicitat;

4. dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior într-un alt stat membru sau într-un stat terț între aceleași părți într-o cauză având același obiect și aceeași cauză, cu condiția ca hotărârea pronunțată anterior să întrunească condițiile necesare pentru a fi recunoscută în statul membru solicitat."

6 Articolul 35 din regulamentul menționat prevede:

„(1) De asemenea, o hotărâre nu este recunoscută dacă sunt nesocotite dispozițiile din secțiunile 3, 4 și 6 din capitolul II sau într-unul din cazurile prevăzute la articolul 72.

(2) La verificarea temeiurilor de competență prevăzute în alineatul precedent, autoritatea solicitată este legată de constatările de fapt pe baza cărora instanța din statul membru de origine și-a întemeiat competența.

(3) Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatului (1), competența instanței din statul membru de origine nu poate fi revizuită. Criteriul ordinii publice prevăzut la articolul 34 punctul 1 nu poate fi aplicat normelor în materie de competență."

7 Procedura de exequatur este reglementată în secțiunea 2 din capitolul III din Regulamentul nr. 44/2001, care include articolele 38-52.

8 Potrivit articolului 38 alineatul (1) din acest regulament:

„O hotărâre pronunțată într-un stat membru și care este executorie în statul în cauză este pusă în executare într-un alt stat membru atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost declarată executorie în statul respectiv."

9 Articolul 40 alineatul (3) din regulamentul menționat are următorul cuprins:

„Documentele menționate la articolul 53 se anexează cererii."

10 Articolul 41 din același regulament are următorul cuprins:

„Hotărârea este declarată executorie imediat după îndeplinirea formalităților prevăzute la articolul 53, fără nici o examinare în temeiul articolelor 34 și 35. Partea împotriva căreia se solicită executarea nu poate, în această fază a procedurii, formula apărări."

11 Articolul 43 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede:

„(1) Oricare dintre părți poate introduce o acțiune împotriva hotărârii privind cererea de încuviințare a executării.

(2) Acțiunea se introduce la instanța indicată în lista din anexa III.

(3) Acțiunea este examinată în conformitate cu normele care reglementează procedura contradictorie.

(4) Dacă partea împotriva căreia se solicită executarea nu se înfățișează în fața instanței sesizate cu acțiunea intentată de reclamant, se aplică dispozițiile articolului 26 alineatele (2)-(4) chiar și în cazul în care partea împotriva căreia se solicită executarea nu are domiciliul într-unul dintre statele membre.

(5) Acțiunea împotriva hotărârii de încuviințare a executării se introduce în termen de o lună de la data comunicării acesteia. Dacă partea împotriva căreia se solicită executarea are domiciliul pe teritoriul unui stat membru, altul decât cel în care s-a pronunțat hotărârea de încuviințare a executării, termenul pentru depunerea acțiunii este de două luni și începe să curgă de la data comunicării care a fost efectuată fie persoanei respective, fie la domiciliul acesteia. Acest termen nu poate fi prelungit pe motiv de distanță."

12 Articolul 44 din regulamentul menționat are următorul cuprins:

„Hotărârea pronunțată cu privire la acțiune poate face obiectul doar al căii de atac menționate în anexa IV."

13 Articolul 45 din acest regulament prevede:

„(1) Instanța sesizată cu acțiunea prevăzută la articolul 43 sau 44 nu poate refuza sau revoca o hotărâre de încuviințare a executării decât pentru unul dintre motivele prevăzute la articolele 34 și 35. Instanța se pronunță în termen scurt.

(2) Hotărârea pronunțată în străinătate nu poate fi revizuită pe fond în nicio situație."

14 Secțiunea 3 din capitolul III din Regulamentul nr. 44/2001, care cuprinde articolele 53-56, prevede dispozițiile comune aplicabile recunoașterii și exequaturului.

15 Articolul 53 din regulamentul menționat prevede:

„(1) Partea care invocă recunoașterea unei hotărâri sau solicită încuviințarea executării unei hotărâri trebuie să prezinte o copie a hotărârii care să întrunească condițiile necesare în vederea stabilirii autenticității acesteia.

(2) Partea care solicită încuviințarea executării unei hotărâri trebuie să prezinte, de asemenea, certificatul prevăzut la articolul 54, fără a se aduce atingere articolului 55."

16 Articolul 54 din regulamentul menționat are următorul cuprins:

„Instanța sau autoritatea competentă din statul membru în care s-a pronunțat hotărârea eliberează, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, un certificat conform modelului din anexa V la prezentul regulament."

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

17 În cursul anului 1990, banca finlandeză LSP a împrumutat societății Arilco Opportune suma de 11 500 000 de euro. Arilco Opportune a împrumutat această sumă filialei sale olandeze Arilco Holland. Aceasta a transferat fondurile respective la mai multe societăți de drept olandez, printre care figurează Prism Investments. Aceasta a primit suma de 1 048 232,30 euro.

18 Prin hotărârea din 14 ianuarie 2002 pronunțată de tribunal de commerce de Bruxelles (Belgia), Arilco Opportune a fost obligată la plata către LSP a sumei împrumutate în 1990. Arilco Opportune a atacat hotărârea menționată la cour d'appel de Bruxelles. În această procedură de apel, Arilco Holland a formulat o acțiune incidentă prin care urmărea ca Prism Investments să fie obligată să îi restituie suma de 1 048 232,30 euro. Prin hotărârea din 5 decembrie 2006, cour d'appel de Bruxelles a admis această cerere.

19 Prin hotărârea pronunțată de Rechtbank's-Hertogenbosch (Țările de Jos) la 1 august 2007, Arilco Holland a fost declarată în stare de faliment, iar domnul van der Meer a fost numit lichidator al acesteia.

20 La 3 septembrie 2007, acesta a solicitat completului competent cu luarea măsurilor provizorii din cadrul Rechtbank's-Hertogenbosch să dispună, în temeiul articolului 38 din Regulamentul nr. 44/2001, exequaturul hotărârii pronunțate de cour d'appel de Bruxelles la 5 decembrie 2006, în ceea ce privește obligarea Prism Investments la plata sumei de 1 048 232,30 euro. Această cerere a fost admisă prin ordonanța din 20 septembrie 2007.

21 Ulterior, în temeiul articolului 43 din Regulamentul nr. 44/2001, Prism Investments a introdus la Rechtbank's-Hertogenbosch o acțiune în anularea acestei ordonanțe vizând exequaturul în temeiul articolului 43 din Regulamentul nr. 44/2001. Aceasta a susținut în special că decizia instanței belgiene a fost deja executată în Belgia printr-o compensație.

22 Prin ordonanța din 22 iulie 2008, Rechtbank's-Hertogenbosch a respins acțiunea formulată de Prism Investments, considerând printre altele că, potrivit dispozițiilor articolului 45 din Regulamentul nr. 44/2001, o hotărâre de încuviințare a executării nu poate fi revocată decât pentru unul dintre motivele prevăzute la articolele 34 și 35 din regulamentul menționat. Instanța respectivă a arătat că executarea obligațiilor în cauză nu se regăsește între aceste motive și, prin urmare, nu poate fi luată în considerare în cadrul acțiunii formulate împotriva hotărârii de încuviințare a executării, ci numai în etapa ulterioară a executării propriu-zise.

23 Prism Investments a formulat recurs împotriva acestei ordonanțe la Hoge Raad der Nederlanden. În susținerea acțiunii sale, Prism Investments a arătat că recunoașterea este vădit contrară ordinii publice în sensul articolului 45 din Regulamentul nr. 44/2001 coroborat cu articolul 34 punctul 1 din acesta, dat fiind că condamnarea în cauză își încetase efectele în urma executării în Belgia, iar executarea în Țările de Jos nu ar putea fi întemeiată din punct de vedere juridic.

24 În decizia de trimitere, Hoge Raad der Nederlanden consideră că aceste argumente nu sunt întemeiate. Conform instanței menționate, motivul invocat în apărare potrivit căruia hotărârea pronunțată într-un stat membru a fost deja executată nu se regăsește între motivele prevăzute la articolele 34 și 35 din regulamentul menționat, în special cel întemeiat pe încălcarea ordinii publice.

25 Cu toate acestea, instanța menționată ridică problema dacă articolul 45 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că instanța sesizată cu o acțiune prevăzută la articolele 43 și 44 din acest regulament poate refuza sau poate revoca încuviințarea executării hotărârii pentru alte motive decât cele menționate la articolele 34 și 35. În special, aceasta solicită să se stabilească dacă un motiv întemeiat pe executarea în statul membru în care s-a pronunțat hotărârea poate fi invocat nu numai în cadrul unui litigiu privind executarea sa, ci și în cadrul procedurii de exequatur.

26 În aceste condiții, Hoge Raad der Nederlanden a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 45 din Regulamentul nr. 44/2001 se opune ca instanța sesizată printr-o acțiune prevăzută la articolul 43 sau la articolul 44 din acest regulament să refuze sau să revoce hotărârea de încuviințare a executării pentru un motiv care nu se regăsește între cele prevăzute la articolele 34 și 35 din Regulamentul nr. 44/2001, invocat împotriva executării hotărârii a cărei executare a fost încuviințată și apărut după ce hotărârea a fost pronunțată, cum ar fi motivul că această decizie a fost deja executată?"

Cu privire la întrebarea preliminară

27 Pentru a răspunde la întrebarea preliminară, trebuie subliniat, cu titlu introductiv, că din considerentele (16) și (17) ale Regulamentului nr. 44/2001 reiese că regimul recunoașterii și executării prevăzut de acesta se întemeiază pe încrederea reciprocă în justiție în cadrul Uniunii Europene. O astfel de încredere impune nu numai ca hotărârile pronunțate într-un stat membru să fie recunoscute de drept în alt stat membru, ci și ca procedura care vizează recunoașterea executării în acest din urmă stat membru să fie eficientă și rapidă.

28 Potrivit modului de redactare a considerentului (17) al regulamentului menționat, o astfel de procedură nu trebuie să includă decât un simplu control formal al documentelor necesare pentru încuviințarea executării în statul membru solicitat.

29 În acest scop, conform articolului 53 din Regulamentul nr. 44/2001, partea care solicită încuviințarea executării unei hotărâri trebuie să prezinte o copie a hotărârii care să întrunească condițiile necesare în vederea stabilirii autenticității acesteia, precum și un certificat eliberat de autoritățile statului membru de origine. În temeiul articolului 40 alienatul (3) din acest regulament, partea respectivă trebuie să anexeze la cererea sa aceste documente.

30 În plus, astfel cum rezultă din articolul 41 din regulamentul menționat, autoritățile statului membru solicitat trebuie, în prima etapă a procedurii, să se limiteze la verificarea îndeplinirii acestor formalități în vederea încuviințării executării hotărârii în cauză. În consecință, în această procedură, autoritățile vizate nu pot efectua nicio verificare a elementelor de fapt și de drept ale cauzei soluționate prin hotărârea a cărei executare este solicitată.

31 Caracterul restrâns al acestui control se justifică prin finalitatea procedurii menționate care nu este de a declanșa un nou proces, ci mai degrabă de a consimți, pe baza unei încrederi reciproce în justiția statelor membre, ca decizia emisă de o instanță a unui alt stat membru decât cel solicitat să fie executată în acest din urmă stat prin intermediul integrării acestei hotărâri în ordinea juridică a acestuia din urmă. Astfel, această procedură permite unei hotărâri pronunțate într-un alt stat membru decât cel solicitat să producă în acesta din urmă efectele unui titlu național care are caracter executoriu.

32 Potrivit articolului 43 din Regulamentul nr. 44/2001, hotărârea de încuviințare a executării pronunțată într-un alt stat membru decât statul membru solicitat poate face obiectul unei contestații. Motivele de contestare care pot fi invocate sunt enunțate expres la articolele 34 și 35 din Regulamentul nr. 44/2001, la care face trimitere articolul 45 din regulamentul menționat.

33 Această listă ale cărei elemente trebuie interpretate, potrivit unei jurisprudențe constante, în mod restrictiv (a se vedea Hotărârea din 28 aprilie 2009, Apostolides, C-420/07, Rep., p. I-3571, punctul 55) are caracter exhaustiv.

34 În speță, din decizia de trimitere rezultă că motivul revocării hotărârii de încuviințare a executării invocat de reclamantă în acțiunea principală care privește executarea hotărârii în statul membru de origine, și anume în Belgia, nu se regăsește între cele pe care instanța statului membru solicitat, în speță Regatul Țărilor de Jos, le poate verifica. În această privință, împrejurarea că acest motiv nu a fost invocat în fața instanței belgiene nu are relevanță.

35 Pe de altă parte, după cum a subliniat avocatul general la punctul 47 din concluziile prezentate, argumentul invocat de reclamanta din acțiunea principală împotriva hotărârii de exequatur se întemeiază pe pretinsa stingere a creanței în litigiu prin compensație. Or, în observațiile sale scrise, domnul van der Meer, în calitate de lichidator al Arilco Holland, contestă această compensație în mod circumstanțiat. Prin urmare, răspunsul la întrebarea dacă sunt îndeplinite condițiile compensației menționate nu va fi nici simplu și nici rapid și ar putea necesita o procedură complexă de clarificare a faptelor legate de creanța cu care compensația respectivă ar fi putut fi efectuată și, în consecință, ar fi greu compatibil cu obiectivele urmărite de Regulamentul nr. 44/2001.

36 Guvernul Regatului Unit arată că, în orice caz, pentru a asigura obiectivele procedurii de exequatur, hotărârea în cauză ar trebui să fie executorie nu numai în momentul în care a fost pronunțată hotărârea inițială, ci și în momentul în care a fost pronunțată hotărârea de recunoaștere a executării în statul membru solicitat. Ar fi încălcate obiectivele Regulamentului nr. 44/2001 și litera articolului 38 din acesta dacă instanța din acest stat ar fi obligată să mențină o hotărâre de încuviințare a executării,

în condițiile în care hotărârea în cauză a fost executată în statul membru de origine și nu ar mai putea fi executată în statul respectiv.

37 În această privință, trebuie subliniat că nicio dispoziție din Regulamentul nr. 44/2001 nu permite refuzarea sau revocarea unei hotărâri de încuviințare a executării care a fost deja executată, întrucât o astfel de împrejurare nu lipsește această hotărâre de caracterul său de titlu executoriu, care constituie o calitate a actului juridic.

38 Prin urmare, absența caracterului executoriu al hotărârii în statul membru de origine împiedică exequaturul în statul membru solicitat. Astfel, după cum rezultă din jurisprudența Curții, caracterul executoriu al hotărârii în statul membru de origine constituie o condiție pentru executarea acestei hotărâri în statul membru solicitat (a se vedea Hotărârea din 29 aprilie 1999, Coursier, C-267/97, Rec., p. I-2543, punctul 23). În această privință, deși efectul recunoașterii trebuie să fie, în principiu, acela că sunt atribuite hotărârilor autoritatea și eficacitatea de care acestea se bucură în statul membru în care au fost pronunțate (a se vedea Hotărârea din 4 februarie 1988, Hoffmann, 145/86, Rec., p. 645, punctele 10 și 11), nu există totuși niciun motiv pentru a acorda unei hotărâri, cu ocazia executării, drepturi pe care nu le are în statul membru de origine sau efecte pe care nu le-ar produce o hotărâre de același tip pronunțată direct în statul membru solicitat (a se vedea Hotărârea Apostolides, citată anterior, punctul 66).

39 Cu toate acestea, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 18 din concluziile prezentate, executarea unei hotărâri nu privează în niciun fel hotărârea de caracterul executoriu și nici nu îi acordă, cu ocazia exequaturului său într-un alt stat membru, efecte juridice pe care nu le are în statul membru de origine. Recunoașterea efectelor unei astfel de hotărâri în statul membru solicitat, care constituie obiectul aceleiași proceduri de exequatur, privește trăsăturile hotărârii în cauză, neluând în considerare elementele de fapt și de drept care privesc executarea obligațiilor care rezultă din aceasta.

40 În schimb, un astfel de motiv poate fi examinat de instanța de executare din statul membru solicitat. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, odată ce această hotărâre a fost integrată în ordinea juridică a statului membru solicitat, normele naționale din acest din urmă stat privind executarea se aplică în același mod în care se aplică hotărârilor pronunțate de instanțele naționale (a se vedea Hotărârea din 2 iulie 1985, Deutsche Genossenschaftsbank, 148/84, Rec., p. 1981, punctul 18, Hotărârea din 3 octombrie 1985, Capelloni și Aquilini, 119/84, Rec., p. 3147, punctul 16, precum și Hotărârea Hoffmann, citată anterior, punctul 27).

41 Guvernul german susține că din motive legate de economia procedurii ar trebui să se considere că concentrarea de motive de apărare întemeiate pe executarea hotărârii respective în cadrul unei proceduri judiciare împotriva exequaturului permite să se evite etapa suplimentară a procedurii de executare în statul membru solicitat. Dacă situația ar fi diferită, această decizie ar fi în mod cert declarată executorie după o examinare formală, însă executarea silită a acesteia ar trebui, în consecință, întreruptă. Această concentrare a motivelor de apărare numai în etapa procedurii judiciare împotriva hotărârii de exequatur ar mări eficiența acestei proceduri și ar evita punerea debitorului în situația în care se încuviințează executarea unei hotărâri prin care se constată datoria sa, deși aceasta nu poate fi executată.

42 Cu toate acestea, după cum s-a arătat la punctele 27-30 din prezenta hotărâre, în măsura în care procedura de exequatur constă într-o verificare formală a documentelor depuse de reclamantă, un motiv invocat în susținerea unei acțiuni formulate în sensul articolelor 43 și 44 din Regulamentul nr. 44/2001, precum cel întemeiat pe executarea hotărârii în cauză în statul membru de origine, ar afecta caracteristicile acestei proceduri și ar prelungi termenul, contrar obiectivului eficacității și rapidității enunțat în considerentul (17) al acestui regulament.

43 Din considerentele de mai sus rezultă că trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 45 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că se opune ca instanța sesizată cu o acțiune prevăzută la articolele 43 și 44 din acest regulament

să refuze sau să revoce încuviințarea executării hotărârii pentru un alt motiv decât cele menționate la articolele 34 și 35, cum ar fi executarea acestei hotărâri în statul membru de origine.

Cu privire la cheltuielile de judecată

44 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 45 din Regulamentul (CEE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că se opune ca instanța sesizată cu o acțiune prevăzută la articolele 43 și 44 din acest regulament să refuze sau să revoce încuviințarea executării hotărârii pentru un alt motiv decât cele menționate la articolele 34 și 35, cum ar fi executarea acestei hotărâri în statul membru de origine.

Semnături